

Šída, Petr

Suroviny

In: Šída, Petr. *Využívání kamenné suroviny v mladší a pozdní době kamenné : dílenské areály v oblasti horního Pojizeří*. Klápště, Jan (editor); Měřínský, Zdeněk (editor). Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou, 2007, pp. 15-16

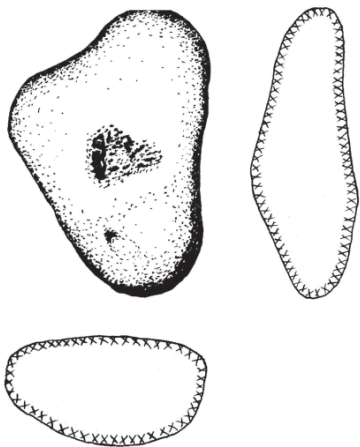
ISBN 9788073082079

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127411>

Access Date: 11. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

III. SUROVINY

Studium původu surovin umožňuje poznání mnoha ekonomických a sociálních jevů ve společnosti. Čechy jsou pro tato studia zvláště vhodná, protože kvalitních surovin se zde nachází málo a výskyty jsou ostře prostorově omezené. Přehled surovin v oblasti používaných jsem nastínil již dříve (Šída 2001d; Šída 2004a). Nejnovější přehled surovin v Čechách přináší A. Přichystal (2005). Přehled používaných surovin pro výrobu broušené industrie podává také A. Přichystal (2000)⁴.

III.1. Silicity

Silicity jsou převažující surovinou pro výrobu štípané industrie. Výrazně převažují silicity glacienních a glaci-fluviálních sedimentů. V mladším období neolitu (StK IV) se zřejmě do oblasti dostává i surovina z primárních výchozů (Turnov – Maškovy zahrady). Nejbližší výskyty morén a glaci-fluviálních sedimentů se nacházejí v prostoru Hrádku nad Nisou a Frýdlantska, což představuje vzdálenost k Turnovu cca 30 km.

III.2. Amfibolové horniny⁵

Převážná většina neolitické kamenné broušené industrie je vyrobena z amfibolového rohovce typu Jistebsko. Vedle toho se vyskytují i méně kvalitní variety z lokalit Velké Hamry I a II. V mladším období neolitu (StK IV) byla využívána tato hornina ve valounové podobě (dílna v Ohrazenicích) pocházející z řečiště či teras Jizery. Pouze menší množství industrie pochází ze zatím neurčených amfibolových hornin. V eneolitu se začíná projevovat výraznější rozrůzněnost (vytěžení areálu v Jistebsku již ve starší fázi StK?), pro

KNP je ještě charakteristické použití amfibolového rohovce typu Pojizeří, ovšem ve valounovém modu výskytu, v mladém eneolitu převažují středočeské spility, závěr eneolitu (KŠK) je však již charakteristický použitím všech možných typů surovin (vyvřelin i metamorfítů).

III.3. Pískovce

Pískovce představují základní surovinový zdroj pro výrobu broušené industrie. Bez kvalitních brousek je její masové výroba nemožná (proto nebylo broušení prováděno na lokalitě Jistebsko, kde je naprostý nedostatek hornin vhodných k broušení). Přítomnost velkého množství kvalitních pískovců je vedle přítomnosti základní výrobní suroviny dalším předpokladem pro vznik dílen. Pískovce můžeme nalézt ve výskytech křídly jižně od Lužické poruchy v pásu širokém cca 10 až 20 km.

III.4. Ostatní místní suroviny

V minulosti byla nastíněna představa masového využívání Kozákovských polodrahokamů k výrobě štípané industrie v období kultury s nálevkovitými poháry. Tento názor nikdy neměl oporu v odpovídajících souborech nalézáných na okolních sídlištích (jaspis se zde skoro nevyskytuje). Na základě typologického hodnocení kolekce z Kozákovských jeskyní byl v současnosti v souvislosti s touto prací přehodnocen. Využívání těchto surovin na základě vyhodnocení velkých kolekcí neolitu a eneolitu musíme považovat za zcela okrajové.

Vedle toho se na sídlištích ve značném množství vyskytují různé valouny převážně metamorfítů a křemene sloužící nejčastěji jako varné kameny, otloukače apod. pocházející z místních zdrojů (terasy). Použití místních zdrojů pro tyto účely je zcela běžné.

⁴ Zde ovšem ještě bez surovin z podhůří Jizerských hor.

⁵ Pro tyto horniny nyní souhrnně používáme termín metabazity typu Pojizeří.

V kolekci kultury s moravskou malovanou keramikou byl v minulosti popsán obsidián. Vzhledem k tomu, že artefakty doposud nebyly hodnoceny mineralogem, nemůžeme vyloučit ani jejich přiřazení k místnímu tachylitu. Konečné surovinové určení bude předmětem dalšího studia.

III.5. Dálkové importy

Vedle základních surovin se v kolekcích vyskytují v omezené míře i dálkové importy. Byla zaznamenána přítomnost skršínského křemence, bavorského pruhovaného rohovce, rohovce typu Krumlovský les, křemenců typu Tušimice a Bečov a porcelanitů.